

Аналитикалық жазбахат

Жоба идеясы	Атауы
<p>Бұрынғы даму моделінің өзгеруіне алып келетін саяси және экономикалық реформаларды жүргізу Орталық Азия республикаларын қоса алғанда, барлық постсоциалистік елдерді дәстүрлі түрде біріктіретін жаһандық проблемалардың бірі болып табылады. Қазақстан 1991 жылы ұлттық егемендік пен мемлекеттік тәуелсіздікке ие болып, әлемдік қоғамдастық оны қалай мойындаса, ол жаңа мемлекеттік және халықаралық мәртебеге сәйкес дербес сыртқы саясат жүргізуге мүмкіндік алды. Қазақстан Республикасының жаңа мемлекеттілігінің қалыптасуы мемлекеттік Құрылыс және азаматтық қоғамды ұйымдастыру проблемаларын қамтитын қоғамдық-саяси қатынастардың күрделі процесі болып табылады. Қазіргі кезеңдегі Қазақстанның сыртқы саяси қызметінің барлық кешенін талдау міндетін қоймастан, диссертант өз жұмысында оның маңызды бағыттарының бірі - Түркия Республикасымен қарым-қатынасын зерттеуді көздейді. Жаңа геосаяси жағдайларды ескере отырып, Қазақстан мемлекеттік тәуелсіздік алғаннан кейін бірден өзінің ұлттық мүдделерін, сондай-ақ екі жақты және көп жақты халықаралық қатынастарға қатысушылардың өзара мүдделерін ескеруге негізделген тәуелсіз, дербес</p>	<p>ХХІ ғасырда Қазақстан мен Түркия арасындағы стратегиялық серіктестіктің дамуы</p>

<p>сыртқы саясатты қалыптастыруды бастады.</p>	
<p style="text-align: center;">Күрделі жағдай (кейс)</p> <p>Қазақстанның сыртқы саясатының негізгі міндеті республикада реформаларды табысты жүргізу, оның егеменді мемлекет ретінде қалыптасуы мен дамуы үшін қолайлы сыртқы жағдайларды қалыптастыру және қолдау болды. Бұл ретте қазақстандық басшылық сыртқы саяси бағыт елдің ішкі болмысына нақты байланысты болуға тиіс екенін, ал ішкі және сыртқы саясаттың бірлігі ел ішіндегі шаралардың оның халықаралық міндеттемелерімен келісілуін көздейтінін негізге алды.¹</p> <p>Реформаларды табысты жүргізудің аса маңызды шарты Қазақстанның әлемдік қоғамдастыққа лайықты кіруі, барлық мүдделі мемлекеттермен екіжақты және көпжақты ынтымақтастықты дамыту, халықаралық ұйымдардың қызметіне белсенді қатысу болды. Қазақстан өзінің сыртқы саяси мақсаттарын - ұлттық қауіпсіздікті және аумақтық тұтастықты қамтамасыз етуді; таяу және алыс шетелдермен байланыстарды кеңейтуді; республика экономикасына қаражат инвестициялауға қабілетті тиімді әріптестерді іздестіруді айқын айқындады, бұл оның әлемдік нарыққа тартылуын жеделдетуге мүмкіндік береді. Ел басшылығы Қазақстан қазіргі әлемнің шынайылығына жауап</p>	<p style="text-align: center;">Сипаттама</p> <p>Қазақстан-Түркия қарым-қатынастарының дамуын талдау олардың көптеген халықаралық және өңірлік проблемаларға көзқарастардағы ортақтығымен сипатталады деген қорытынды жасауға шақырады. Дипломатиялық қатынастар орнағаннан кейінгі жылдары осы қатынастардың негізіне айналған ауқымды шарттық-құқықтық база құрылды. Түркия Қазақстанның тәуелсіздігін мойындаған сәттен бастап 1997 жылдың ортасына қарай Қазақстан мен Түркия арасындағы түрлі салалардағы ынтымақтастықтың барлық аспектілерін қамтитын 70-ден астам шарттар мен келісімдерге қол қойылды.</p> <p>Алайда, осы Шарттар мен келісімдердің кейбірі екі елде де өзгерген саяси және әлеуметтік-экономикалық жағдайларда толық күшінде жұмыс істемейді, осыған байланысты оларды қайта қарау, сондай - ақ, ең алдымен сауда-экономикалық салада жаңа құжаттарға қол қою қажеттігі туындады.</p> <p>Түркияның бірқатар ТМД елдерімен, атап айтқанда Ресеймен екіжақты қатынастарынан айырмашылығы, түрік-Қазақстан қатынастары болашақта оларды кеңейту мен тереңдетудің нақты перспективасымен айтарлықтай тұрақты дамып келе жатқанын атап өту маңызды. Оларда саяси шиеленіс жоқ.</p>

беретін және оның ұлттық-мемлекеттік мүдделеріне сәйкес келетін сыртқы саясат жүргізуі тиіс деп есептейді.

Қуатты сыртқы күштер болашақ дамуды анықтауда сөзсіз маңызды рөл атқаратын қазіргі дәуір өсіп келе жатқан жаһанданумен және өсіп келе жатқан өзара тәуелділікпен сипатталатынын сезіне отырып, Республика мемлекетаралық қатынастарды жандандыру, сондай-ақ өндірістік-қаржылық, коммерциялық және басқа байланыстарды республика ішінде де, одан тыс жерлерде де жетілдіру үшін айтарлықтай күш жұмсайды.

90-жылдардың басында Қазақстанның әлемдік қоғамдастыққа қарқынды кіруі болды. 1991-1992 жылдар Тәуелсіз Қазақстанның тарихында елді кеңінен халықаралық тану кезеңі болды; осы жылдары республика егемендігін нығайтуда маңызды рөл атқарған бірқатар маңызды екіжақты және көпжақты құжаттарға қол қойылды. Келіссөздер мен бірқатар тиісті құжаттарға қол қою нәтижесінде екіжақты қатынастарды дамыту Қазақстанның сыртқы қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін белгілі бір алғышарттар жасады.

Бұрын Қазақстанның өз қалауы бойынша Мәдениет немесе экономика саласында байланыс орнатуға және дамытуға болатын достары мен әріптестерін таңдау мүмкіндіктері өте шектеулі болғанын атап өтеміз. Қазақстан тәуелсіздік жағдайында түркітілдес елдер халықтарымен

Сауда-экономикалық қатынастар екі ел ынтымақтастығының басым саласы болып табылады. 90-шы жылдардың соңында бұл сала екіжақты ынтымақтастықтың жетекші бағыттарының біріне айналды, бұл, ең алдымен, Қазақстан үшін ұлттық экономиканы реформалау және тұрақтандыру жөніндегі өмірлік маңызды міндеттерді шешумен байланысты. 90-жылдардың басында іс жүзінде нөлдік деңгейде болған қазіргі уақытта Қазақстан экономикасына түрік инвестицияларын қоса алғанда, сауда-экономикалық ынтымақтастықтың жиынтық көлемі 2 млрд.

<p>тарихи және мәдени байланыстарды қалпына келтіру бағытын жүргізеді, бұрын қарым-қатынастары іс жүзінде болмаған мемлекеттермен қарым-қатынастарды реттейді.</p>	
<p>Берілген мәселені қолданыстағы шешу тәсілдері</p> <p>Бұл негіздерді түсіну ең алдымен қазақстандық, сондай - ақ ресейлік (кеңестік) және шетелдік ғалымдардың - бірінші кезекте Қазақстан тарихына, халықаралық қатынастардың теориялық мәселелеріне, сондай-ақ қазіргі Орталық Азия мемлекеттерінің, Түркия мен Ресейдің сыртқысаяси практикасына арналған еңбектерін зерделеу процесінде қалыптасты.</p> <p>Қазақстанның сыртқы саясатының қазіргі заманғы проблемаларына теориялық көзқарастарды әзірлеуде Н. А Президентінің еңбектері мен сөйлеген сөздері ерекше орын алады. Назарбаева, онда республиканың тәуелсіз мемлекет ретіндегі әлеуеті зерттеледі, елдің жаңа тарихи жағдайдағы мүмкіндіктері негізделеді, оның қазіргі кезеңдегі және перспективадағы дамуының стратегиялық міндеттері айқындалады.</p>	<p>Тұжырымдамалық ұстанымдар:</p> <p>Кеңес Одағы ыдырағанға дейін басталған Қазақстанның Түркиямен қарым-қатынасын жолға қою екі елдің, ең алдымен экономика саласындағы ынтымақтастық тетіктерін жетілдірудегі қажеттілігімен байланысты болды. Екіжақты қарым-қатынастардың одан әрі дамуы Қазақстанның өзінің сыртқы саяси қызметін әртараптандыруы нәтижесінде орын алды және белгілі бір дәрежеде Ресеймен және КСРО-ның басқа да бұрынғы республикаларымен экономикалық және саяси байланыстардың әлсіреуінен туындады. Қазақстан-түрік ынтымақтастығын одан әрі дамыту және жетілдіру екі елдің Орталық Азия мемлекеттерімен қарым-қатынас орната отырып, бастапқыда Түркия есептеген идеологиялық негізде емес, өз ұлттық мүдделерін негізге ала отырып, көптеген бағыттар бойынша екіжақты қатынастардың әлеуетін арттыруға дайын екендігін көрсетті. Қазіргі уақытта Қазақстанда жүргізіліп жатқан реформалардың табысы, оның әлемдік шаруашылық байланыстар жүйесіне табысты енуі қазіргі заманғы қазақстан-түрік қатынастарының сипаты мен жай-күйіне көп жағдайда байланысты. табылады.</p>
<p>Берілген мәселені шешудің ұсынылатын жолы</p>	<p>Зерттеудің ғылыми жаңалығы</p> <p>оның іс жүзінде Қазақстанның сыртқы саясатының жаңа</p>

<p>Түркия Республикасы үшін басым өнімдерді өндіру және сату: металдар және олардан жасалған бұйымдар (жалпақ прокат, тазартылған мыстан жасалған сым, қара металдан жасалған құбырлар, құбыр арматурасы, мыс негізіндегі лигатуралар)</p> <p>Түрік нарығына жануарлардан алынатын өнімдер мен дайын тамақ өнімдерін экспорттау (күнбағыс майы, сафрель майы, күріш, уыт, мақта майы және т.б.)</p> <p>Қазақстан мен Түркия арасындағы мәдени алмасу шеңберінде жергілікті өнер мектептері мен мұражайларының құрылысы</p> <p>Жеке кәсіпкерлердің нарықтық қатынастар ағымын көбейту, салықтардан және басқа жарналардан босату</p> <p>Жоғары оқу орындары мен жекеменшік мектептерге гранттар бөлу арқылы инвестициялар ағымын арттыру</p> <p>Мәдени және рухани алмасу бағдарламаларын жасау</p>	<p>бағыттарының бірі - Түркиямен негізгі салаларда - саяси, экономикалық және мәдени жүзеге асырылатын қатынастарды зерделеуге және талдауға арналған алғашқы және әзірге жалғыз кешенді жұмыс болып табылатындығымен айқындалады. Жұмыстың кешенді сипаты, ең алдымен, Қазақстан Республикасының қазіргі жай-күйін барынша шолумен байланысты- түрік байланыстары екіжақты ынтымақтастықтың ең жемісті бағыттары мен нысандарын, сондай-ақ оның әлсіз жақтарын анықтап қана қоймай, оның болашағы мен орындылығын анықтауға мүмкіндік береді.Зерттеудің ғылыми жаңалығы Қазақстанның сыртқы саяси ведомствосының жедел және талдамалық құжаттарын пайдалануға негізделген, онда Түркиямен түрлі салалардағы ынтымақтастықтың жай-күйі мен перспективалары, екі елдің халықаралық аренада өзара іс-қимылы олар үшін екі халықаралық проблемалар бойынша бағаланады. Қазақстан үшін екі жақты қатынастарда қандай да бір жаққа ауытқуларға жол бермеу үшін Түркияның сыртқы саясатының координаттар жүйесіндегі орнын айқындау қағидатты түрде маңызды болып табылады.</p>
<p style="text-align: center;">Күтілетін нәтиже</p> <p>ТМД шеңберіндегі қарым-қатынастарды дамыту Орталық Азия елдерінің нақты Тәуелсіздігін нығайтуға және олардың әлемдік қоғамдастыққа жалпы әлемдік байланыстардың толыққанды субъектілері ретінде қосылуына ықпал етуге</p>	<p>Жүргізілген зерттеудің ғылыми-практикалық маңыздылығы оның проблемалық-қолданбалы сипатымен және Қазақстан мемлекеттілігінің қалыптасуын және республикамыздың мемлекетаралық қатынастарын өзектілендіру қажеттілігімен айқындалады. Диссертацияның маңыздылығы, қойылған проблемаларды талдау</p>

бағытталған Батыс Азия қауымдастығымен байланыстарын тереңдетуді ғана емес, сонымен бірге білдіреді. Бұл тұрғыда Қазақстан мен Түркияның екіжақты қарым-қатынастарын екі елдің ұлттық мүдделерін іскеасыру тұрғысынан ғана емес, өңірдегі бейбітшілік пен тұрақтылықты нығайтуға ісжүзінде ықпал ететін фактор ретінде де қарау керек. Түркиямен жақындасу саясатын жүзеге асыра отырып, Қазақстан бұл мәселеге орынды прагматизм және ұлттық мүдделерді ескеру тұрғысынан қарай отырып, ең алдымен экономикалық жәнесаяси орындылықтан туындайтынын ерекше атап өткен жөн. Қазақстандық басшылық Қазақстан мен Түркия халықтарының рухани құндылықтарының, тілі мен мәдениетінің ортақтығы екі елдің саясат пен экономика саласындағы жан-жақты интеграциясы үшін жеткілікті негіз болып табылмайды деп санайды. Екі елдің "бауырластығы" туралы әңгіме мәдени саладағы байланыстарға қатысты болған жағдайда болуы мүмкін.

нәтижелері, жасалған бағалар мен қорытындылар мемлекеттік құрылымдар мен қоғамдық ұйымдардың қызметінде қазіргі заманғы халықаралық қатынастар мен геосаяси процестерді зерттеудің тұжырымдамалық, жүйелі тәсілдерін қалыптастыру, Орталық Азияның жаңа тәуелсіз мемлекеттерінің әлемдік саясаттағы рөлі туралы, олардың дамуы үшін Орталық Азия елдерімен екіжақты ынтымақтастықты орнату мен жүзеге асырудың қандай маңызы бар екендігі туралы тұтас түсінік қалыптастыру үшін пайдаланылуы мүмкін., бұрын басқа саяси жүйеге жататын. Сонымен бірге, автор Орталық Азия мемлекеттері әлемдік саясаттың шетінде тұрмайды, олар әлемдік қоғамдастықта лайықты орын алуға бағытталған белсенді саясат жүргізеді. **Зерттеудің теориялық және әдіснамалық негіздері.** Бұл негіздерді түсіну ең алдымен қазақстандық, сондай - ақ ресейлік (кеңестік) және шетелдік ғалымдардың - бірінші кезекте Қазақстан тарихына, халықаралық қатынастардың теориялық мәселелеріне, сондай-ақ қазіргі Орталық Азия мемлекеттерінің, Түркия мен Ресейдің сыртқы саяси практикасына арналған еңбектерін зерделеу процесінде қалыптасты. Қазақстанның сыртқы саясатының қазіргі заманғы проблемаларына теориялық көзқарастарды әзірлеуде Н. А Президентінің еңбектері мен сөйлеген сөздері ерекше орын алады. Назарбаева, онда республиканың тәуелсіз мемлекет ретіндегі әлеуеті зерттеледі, елдің жаңа тарихи

	<p>жағдайдағы мүмкіндіктері негізделеді, оның қазіргі кезеңдегі және перспективадағы дамуының стратегиялық міндеттері айқындалады.</p>
--	--